

MICHAEL CASTILLUS.

Hunc nimirum hominem semper Mexicus in odore suavitatis meminerit, quem longo coluit tempore suis civibus maximopere beneficum, et ab Apostolatu in patria clarissimum. Ex honesta in Mexicanis Castillorum familia quatuor prodire filii, qui Deo se religiose consecrarunt: primus ad perillustre Dominicanorum institutum cooptatus, doctrina floruit inprimis; alter in Collegio Guadalupano primum Canonicus, inde ad Mexicanum ex merito translatus, in ea Dignitate vitam clausit, quam Poenitentiarum nomine appellant; bini reliqui Societati se se dedere, quorum Josephus natu grandior, festiva morum elegantia inter primos jucundus, oratoria laude non vulgariter insignitus, cum in primi nominis Magisteriis incanuisset, postremo tandem ad gubernandum assumptus est, et hac etiam parte laudatus admodum, plenus meritis Bononiae vivere desiit. Binae pariter sorores ad Sacras Virgines adlectae sunt in Mexicano Divi Laurentii gynaeceo, quarum altera, Petra nomine, singularibus a natura dotibus excelluit, tum a praeclaro ingenio, tum a mentis perspicacia, tum ab lepida consuetudine, tum a mira facilitate se se in omnium animos insinuandi; et ab his in familiari colloquio veneribus

ma-

magna erat ei celebritas, et frequentes ad ipsam externi conveniebant. Cum autem paralyti repente laboraret, ac diuturni morbi molestiis ad severioris vitae disciplinam excitaretur; oravit enixe Deum, ut se vellet ad sanitatem eatenus duntaxat restitui, ut sacras posset Virgines in religiosis officiis comitari. Ac sane beneficio, quod postularat, accepto, datam fidem constantissime praestitit, nec unquam visa est repetere locum, pro familiari cum externis colloquio destinatum.

Quartus igitur ex praefatis maribus anno saeculi currentis septimo, postridie Kalendas Sextiles natus est, ac Michaelis nomine ad Sacra regeneratus. Adhuc tenella aetate cum Patrem amisisset, vitricum habuit Escobarium quemdam, doctrinis medicis in Nova Hispania famosum; a quo nactus est eam in re Christiana, civili, et litteraria institutionem, quae tutissima via est ad egregia facinora, vitaeque honestam elegantiam in humano commercio. Post datam grammaticis elementis, et philosophicis doctrinis operam, ex Escobarii consilio incubuit Michael in medicas cognitiones: atque ut erat natura comparatus adolescens, nihil certe dubitamus, in eo jam tunc splenduisse mirificum illud studium totis viribus juvandi miseram mortalium conditionem; ut etiam vim illam profunde meditandi, et abstrusa quaevis investigandi; atque opportunum illud in re subita consilium, quae dotes inter primas idoneae sunt ad eam artem, quam Tullius appellavit

P. III.

Q

vale-

valetudinis prudentiam. Sed videlicet ad alterius ordinis infirmos, et majoris momenti sanationes ab supremo rerum Domino Michael destinabatur. Biennium enim posuerat in ejusmodi medicis notionibus, cum vehementer vocatus ad perfectius vitae Institutum, Kalendis Februariis, anno 1726., aetatis suae vertente vicesimo, Tepotzotlani ad Socios annumeratur. Novitios tunc regebat vir ille pietate singularis, Josephus Genovesius, in quem saepius calamo incidimus, et cujus memoria ferventissimo tironi toto postmodum vitae suae cursu fuit charissima. Nos quidem cum voluptate meminimus ea suavissima Michaelis colloquia, cum, prae gaudio pene illacrimans, multa narrabat de Genovesii Magistratu, et praesertim efficacem industriam, et miras artes, quas indefessus adhibebat, ut Mariani amoris flamma novitios accenderet. Ab hac igitur ustrina tantus fuit postea Michael in Mariano amore, ut fere diceret, nihil illum sapere nisi Mariam Virginem, nec omnino aliud posse aut loqui, aut cogitare. Sive familiarem institueret sermonem, sive ad populum e suggestu verba faceret, sive moribundis extrema remedia praestaret, sive Judex sederet in sacro poenitentiae subsellio, nunquam non semel, et iterum Mariae nomen inaudiebatur; et fluebat per ejus oculos uberius abundans in corde laetitia, quoties pronuntiare dabatur hoc ei suavissimum nomen, *Magna Dei-para*. Chrysostomum, Bernardum, Bernardinum, aliosque Mariae praecipuos cultores, eo nomine

ne singulariter amabat; quoniam et suis ipsi scriptis pietatem in hanc Dominam excitarunt, ejusdemque amorem per orbem universum disseminarunt. Haec obiter dicta sint, ne tertio quoque verbo redeamus ad idem argumentum, quod viri hujus imaginem describenti saepissime occurrat, necesse est.

Exacto tirocinii biennio cum summa pietatis laude, religiosa vota de more nuncupavit. Translatus inde ad litteras, omnia confecit curricula nihil sui dissimilis in comparato animi fervore, ac praeterea satis explicans illa mentis ornamenta, quibus olim adjutus, utilitati alienae consuleret, sive ad populum in urbe orare, sive ad Gentes Christi nomen annuntiare, sive in gymnasiorum umbraculis doctrinas tradere juberetur. Quare postremo tentatus periculo, praemii nomine destinatus fuit ad eum gradum, in Societate altiore, qui municipali vocabulo Solemnis quatuor votorum Professio dicebatur; quam emisit quidem suo postea tempore. Ad sacros appellatus ordines, e vestigio commonstravit, ea se natum esse indole laborum patientissima, ut ad solem, et pulverem in bono civium desudaret: nihil enim distulit tum in animis poenitentia purgandis longas horas insumere, tum incredibili fervore populum sacris orationibus concitare. Hoc certe uno munere procurandi hominibus aeternum emolumentum, exsatiari posse videbatur illa ingentis magnitudinis anima, sui similium inprimis amatissima. Quare toto triennio, quo philosophiam tra-

tradidit in Vallisoletano Collegio, cum ratione muneris non posset ad voluntatis arbitrium diuturnam dare operam sudoribus id generis; credebatur se se pene in exilio positum, vel omnino appellatum ad provinciam sibi non congruam. Et nisi praecipuus fuisset in auscultando Magistratibus, quasi manifestam Dei vocem in eorum imperiis inaudiret; nunquam profecto ad Magisterii honores ascendisset. Ingenio quidem minime vulgari cum clareret, omnes muneris partes cumulatissime implevit: quod et nosmet intelleximus a Petro Reale, viro inter primos gravi, qui Michaelis Magisterium, cujus fuerat oculatus testis, laudibus extollebat. Caeterum et a taedio muneris, quod magnopere in vitus capessierat, et ab ipsa natura, qua facile ferebatur in tetras, et vanas suspiciones; in illud tandem tristitiae barathrum devenit, ut emota propemodum mente videretur. Ea certe de causa post philosophici Magisterii triennium ad Parralensem commorationem destinatur, ubi curis gravioribus solutus grammaticam doceret externos. Inde vero post modicum temporis, Belido novitiorum Moderatore, Tepotzotlanum revocatur, ut ibi pietatis rebus praecesset in eo munere, quod spiritus Praefecturam appellabamus.

Ac per eos quidem dies, praeter illas, quas demonstravimus, vanas a natura suspiciones, a malo daemone affligi, et mirum in modum divexari coeperat bello prae caeteris horrido, quae potuissent in ejus animo exsuscita-

ri. A flagrantissima cupidine lucrandi homines Deo, facile intelliges, nihil ipsum in solitudine cogitasse; nihil in familiaribus colloquiis respirasse, nihil prorsus ullo tempore jaculatum esse, vel sanus ratione uteretur, vel ab aegritudine deliraret, vel etiam somno corporis vires reficeret; nihil, inquam, suis operibus, verbis, cogitatis volvisse, nisi bonum aeternum animorum, quod suis ipse vigiliis, assiduitate ad sacrum subsellium, publicis ad populum, privatis ad singulos cohortationibus, et centum aliis mire adinventis artibus procuraret. Pro quo sane ministerio cum esset tum a natura, tum a pia industria singularibus conformatus dotibus, ut mox videbimus; nihil non tentarunt stygiae furiae, ut hominem hunc ab sacro munere tradendi publice Christianam fidem absterrent. Ac primo quidem ejus animum oppugnarunt illa saepius iterata, et semper inanibus argumentis confirmata formidine, quod non Deus ipsum legitime vocaverat, sed ultro se se in Apostolatam intruserat: quod utique amanti animas, earumque felicitatem totis viribus quaeritanti, sed hunc hominum amorem ad omnium auctorem Deum referenti, summam profecto afferebat moestitiam; atque inde incredibiles excitabantur in viro Apostolico tumultus. Luctabatur Michael in hunc oppido molestum inimicum, quam strenuissima poterat fortitudine; nunquam tamen vincere dabatur, nisi post auxilium a domestico Moderatore imploratum; cui demisse reserans arcanam in animo pugnam,

ab ejusdem consilio temporariam derivabat serenitatem. Atque ita diversis temporibus hac de re consuluit Cartam, Lopezium, Bellidum, Gandaram, quos postrema, et gloriosis factis illustriori suae vitae parte Magistratus habuit in Mexicano Divorum Petri, et Pauli Collegio.

In hanc enim urbem, et in hoc maximum Provinciae Collegium a praedicto munere appellatus est Annuntiationis Marianae Sodalitii Praefectus. Et hic tandem ad annos fere viginti explicavit flagrantissimum illum aeternae hominum salutis ardorem, nulla mensura, nullo termino, nullo gentium, vel ordinum discrimine circumscriptum. Opportune accidit, Augustinum Cartam, ejus Collegii Rectorem, virum certe multis nominibus laudandum, juxta domesticas aedes in via publica sibi constituisse theatrum, ubi singulis hebdomadis feria tertia, quo tempore immaculati Conceptus Mariae Virginis Sodales, viri ex urbis primoribus, in propinquo Sacrario conveniebant; ipse ad rhedarios, tunc inibi frequentes, aliosque ex vili populo congregatos, Divina verba dispensabat. Egregium hoc documentum, quo demississimus Moderator palam significavit, nullam esse conspicui muneris dignitatem, quae veros, et germanos Lojolae filios impediret, quominus annuntiando Dei verbo suam praestarent operam etiam infimae classis hominibus; hoc, inquam, documentum viam aperuit Michaeli Castillo, ut laudabili desiderio sui similes juvandi sacris per urbem excursionibus, liberiores locum e-

rum-

rumpendi, et palam comparendi permetteret. Nullus erat Mexici angulus, nulla platea, ubi Michael ab ea aetate sacrum pulpitum non erexit. Singulis Dominicis, aliisque per hebdomadam festis diebus, ad Divorum Petri, et Pauli Collegii fores, hora post meridiem tertia, magna populi multitudo Michaellem praestolabatur; qui descendens, pompam instituebat solemnem, simulacro praeunte Mariae Virginis, cui titulus est a Lumine; donec ad locum ventum esset, qui pro concione illius diei ab illo destinabatur. Erat autem is locus vel amplissima platea, vel apertum, et frequens gentibus quadrivium, vel ubi pro anni tempore pomeridianas horas fallebat numerosior Mexicanorum multitudo. Cum vero diebus etiam non feriatis daretur interdum opportunitas Dei verbum annuntiandi; non omittebat mirifice strenuus excitare conciones in foro quodam, dicto Mexici *Baratillo*; quod sane forum nulla diei hora non erat immenso refertum populo vendentium, coementium, aliorumque tempus otio consumentium. Ubi ad constitutum locum perveniebatur, Michael suggestum conscendebat; sive scamnum aliquod, sive quid simile, forte desumptum e domo proxima, pro suggestu adhibebat. Sed quoniam incredibilis frequentia congregabatur, et magnus convenientium numerus, qui postremus accesserat, satis commode audire non poterat; eodem tempore Socius, qui Michaellem comitabatur, modica distantia theatrum aliud, primo simile, pro Divinis etiam

dicendis constituebat. Ac duas totas horas, atque interdum eo amplius, nihil interrupte dicendo ad populum Michael insumebat; idque tanto animi fervore, ac laterum contentione, ut saepius accideret, cum vix ille ab sacra oratione cessasset, in terram prolabi plane sensibus destitutum. Neque vero id impediabat, quominus vel sequenti, vel ipso etiam die, quo passus fuerat deliquium, in idem rediret ministerium: solebat enim, praesertim magni jejunii tempore, diem totum ejusmodi sacris exigere, mane quidem in templo domestico ab Superiore jussus; pomeridiano tempore ad Sanctimonialium, aut alia externorum fana invitatus; tertio demum suamet sponte in via publica pro bono illorum, qui sacra loca frequentare vel a munere non potuerant, vel omnino neglexerant.

Et facile intelligitur, non illum industria, et arte, non rhetoricis floribus, et pigmentis, non etiam dato sibi tempore ad ornandum excogitatum argumentum, orationes elaborasse: nec enim id efficere potuisset, tametsi nullam diei horam infirmæ mortalitati concederet. Sed ab sacrorum Codicum, Ecclesiaeque Doctorum assidua lectione, ab rerum Divinarum profunda commentatione, ab ipsa consuetudine ad longos annos haec argumenta tractandi, ab eo non intermisso studio novas inveniendi artes in bonum animorum, et fortasse a peculiari dono, quo fuerat a Deo insignitus Mexicanus hic Apostolus; ab his, inquam, fontibus in eam dicendi

endi facilitatem devenerat, ut imparatus accedens ad concionis locum, fere semper ex tempore loqueretur; et per viam saepe interrogaret Socium, quodnam eo die sibi tractandum argumentum existimaret. Plures illi natura doctes concesserat, ut in oratoribus emereret; vocem nimirum limpidam, efficacem, vehementem, ad affectus omnes flexibilem; linguam facilem, et omnino expeditam; latera mire constantia; proceram corporis staturam; eam vultus gravitatem, quae maxime decet sacris vacantem hominem; ingenium ad subita quaevis promptissimum, ad inventionem mirabile, ad amplificationem uberrimum. Quod si ad auditorum conventum, quorum erat maxima pars ineruditus populus, oratione utebatur affatim incompta; id utique data faciebat opera: nihil enim tam studebat, quam ab omnibus intelligi. Et certe quam alii solent industriam adhibere in concinnitate, ac proprietate verborum; eam Michael uni perspicuitati ad universorum captum reservabat. Quare totis fuerat conatibus in familiari plebis infimae sermone, proverbiis, et similitudinibus condiscendis; ut eas adhibens, quantum sacri loci majestas patitur, vilem populum efficacius alliceret, atque utilius erudiret.

De miris, et summopere industriis artibus, in quibus totus erat, ut animas Deo lucraretur, pauca duntaxat delibare liceat; ne plura ejusdem generis cumulemus contra brevitatatis institutum, quod potissimum cordi nobis est. Por-

ro non credimus, Archimedes illum ab indefesso conatu in geometricis, astronomicis, et suis machinalibus artibus laudatissimum, atque instar prodigii, merito quidem, posteritati commendatum; non, inquam, credimus, majori fuisse in iis attentione, quam fuisse novimus Michaellem Castillum in sui Apostolatus ministeriis. Domi quidem indefessus aderat sacro Poenitentiae subsellio, sive in Templo matutinis horis, sive in atrio, sive in alio remoto loco vespertinis, ubi plebis infimae corona circumdatus, amplissimae charitatis viscera explicabat. Neque vero satis illi erat, suam miseris praestare operam; sed quasi servus esset inutilis, auxilium Sociorum implorabat, nec fere apud ipsos instituebat colloquia, quae salutem animorum aliquo pacto non saperent. Mirifice disertam expromebat eloquentiam, cum agebatur de messis albescentis ubertate; de operariorum paucitate; de bono maximo, quod Sacerdos praestare potest hominibus in summa calamitate, quae peccatum est, constitutis; de ratione aliquando reddenda Numini ab iis, qui vocati fuerant ad Lojolae Institutum, nisi ad facultatis mensuram in ejusmodi operis desudarent. Atque his profecto sermonibus industrie disseminatis, et summo ardore propugnatis, id tandem adeptus fuerat, ut ferventissimam Sociorum manum formaret, quos alternis educebat expeditionum suarum lubentes comites, et quibuscum partiebatur curam, novas quotidie repertiendi artes in animorum emolumentum. In his arti-

artibus numeramus industrium Michaellem excogitatum, Divinas quasdam de peccati foeditate, de subitae mortis periculo, de cruciatibus apud inferos nunquam interituris, et centum alias id generis, in chartulis exscribendi sententias; easque vel quasi casu per viam publicam projiciendi, vel insonti puero tradendi, qui ad libitum obvius cuique distribueret. Nec modici fuerunt ab his chartulis fructus; cum plures attoniti, ac tanquam fulmine percussi, ad bonam frugem, favente intus Numine, se receperint. Solebat etiam in familiaribus colloquiis festive joculari Michael de novis, ut agebat, ab se inventis figuris, quibus in dicendo utebatur apposite ad movendum, et persuadendum; et quas Demosthenes, Tullius, Fabius, et reliqui primae notae Oratores omnino ignorarunt. Ab lepidis autem ad seria veniens: *quid enim*, agebat, *ea sunt, quae primores illi rhetores tractanda susceperunt, si cum iis conferantur, quae praebent sacris oratoribus dicendi argumentum? Cur igitur datum nobis non sit ad rei gravitatis mensuram alia schemata in sacram eloquentiam introferre?* Quemdam ex ea manu ab se formata Socium, Angelopolim ab Superiore immissum, enixe precatus est, ut litteris nuntiaret, quidquid in ea Domini vinea pro bono animorum ageretur; data invicem fide, se quoque de Mexicana nuntiaturum: ut videlicet tum mutua charitas, tum agendi ardor his litteris foveretur. Ad pueros Annuntiationis Marianae Sodales, quorum erat Praefectus, eximia sedulitate adlaborabat: singulis

gulis de more Sabbatis eos in christianis erudiens, ad ipsorum intelligentiam ita verba dispensabat, ut velut repuerascere pro Christo videretur; suavissimis monitis illos cohortabatur, munusculis alliciebat, instar amici ad singulos loquebatur, sui copiam cunctis faciebat, ut vel in dubiis consulerent, vel animos poenitentia purgarent; ac tandem nihil non tentabat, ut litterarum curriculum alacri navitate susciperent, ut primaevam eorum innocentiam sartam tectam tueretur, ut Marianam pietatem in mentibus tenellis insculperet. Summo cum animi gaudio meminimus ea tempora, cum testes oculati vidimus et incredibilem hujus viri sedulitatem in pueris ad sacra instituendis; et omnigenam horum venerationem, atque amorem erga Michaelem, quem vulgo Sanctum, et Mariae Virgini Charissimum appellabant.

Haec, et similia plura intra domesticos parietes; foris autem ibat, redibat, volitabat, huc illuc discurrerat, peccatorum vestigia sequens, ut eos aliquando tandem a veterno criminum extorqueret. Ac tametsi ad mortis memoriam incredibili metu percelleretur, et proinde nihil tam fugeret, quam voluntaria causa valetudinem frangere; cum tamen versari crederet bonum animorum, nihil aut urentem Solem, aut pluvias, aut turbines, aut noctis concubium formidabat. Nec inveneris certe similiorem venatoris feras persequentis imaginem, quam erat Michael in circumstandis, et capiendis hominibus per invia errantibus, ut eos ad
rectum

rectum aeternae salutis iter traduceret. Omnibus omnia factus, virtutem sectantes confirmabat in arrepto vitae instituto; debiles juvabat, ne periculis objecti laberentur; criminibus obnoxios urgebat, premebat, defatigabat, suavitate, consilio, terroribus oppugnabat, ad poenitentiam invitabat, et se se parato prorsus animo ad eos audiendos in sacro foro repraesentabat. Quod profecto argumentum offerendi semet benignum judicem in sacro poenitentiae subsellio, ita cordi erat Michaeli, ut interdum orationem abruptens, ac dexteram protensam elevans, et populo efficaciter ostendens: *Videtis, inquiebat, hanc manum? Nunquam illa suavius acquiescit, quam postquam signo crucis remiserit, quae fuerant ad annos quadraginta, quinquaginta, sexaginta, vel eo amplius, inveterata crimina.* Simili modo manum solebat admove ad aurem, atque inopinato dicere: *Occasionem hujus auris captate, quam nulla sive diei, sive noctis hora paratam non habetis, ut vos quamlibet audiat, ac per eam Deo conciliemini.* Haec nimirum, et innumera id generis jocosae postmodum appellabat nova schemata, quae probatam experimento ad vilem populum movendum, et in meliorem frugem revocandum idonea. Et certe plurimum ea valebant in Michaelis ore, quem intaminati mores, quem eximia in homines charitas, quem diuturni Apostolatus auctoritas, quem probata rerum prudentia in ejusmodi subitis assultibus commendabant. Solebat per viam incedens, hunc, aut illum casu obvium

vium repente morari; et humanissime salutatum obiter feriebat Divina quaque sententia, quam animo ruminaret. Ita fortuito venientem senem quemdam, nec facie sibi notum, blandis appellavit verbis, ejusque senectae cum occasionem arriperet: *Fortasse, inquit, non longe aberis ab supremo fato: bonum tibi, si, aetatis anteactae criminibus apud Sacerdotem depositis, animi aeternitati consulueris.* In bonam terram cecidit seminatum id granum: postridie senex ille ad Michaellem accedit, ac totius vitae scelera longus expiat amaris lacrimis; nec diu fuit, quin extrema tactus aegritudine, benevolum suum monitorem denuo vocaret, ac post paululum fato concederet. Interdum etiam, cum vel a concione per compita, vel a moribundi lectulo rediret, elementariorum scholas ingrediebatur; et praemissa Ludimagistri facultate, Divinam rem pueros edocebat; et multa humanitate ad officia aetati consentanea informabat: hanc videlicet artem ab Societatis institutis, et primorum ejus Patrum exemplo mutuatus. Primus Mexici adhibuit in sacro pulpito dialogorum consuetudinem, qui summae habentur utilitatis, praesertim ad indoctae plebis institutionem.

Non sane defuere, ut miseri sumus homines, quibus minime placebant sacrae Michaelis orationes; quibus, aiebant, inconditi excitantur tumultus, nec in iis decorum illud servatur loco maxime conveniens. Quantae ab his viro piissimo calamitates! Quanta saluti animorum impe-

impedimenta! Nostri quidem instituti non est ejusmodi concertationes dirimere; sed certe Michaeli sic dicenti fructus respondebat uberrimus, quem et ipse inprimis, et caeteri Sacerdotes non mediocriter colligebant. Ab Socio notae veritatis intelleximus, neminem fortasse fuisse Mexici, qui per eam aetatem sederet Judex in sacro foro, nec Michaelis Castilli nomen semel, et iterum ab accedentibus inaudiret; ac praesertim esurialibus feriis turmatim venire homines, longo tempore criminibus implicatos, quos ejusdem Apostoli Mexicani orationes ad poenitentiam traduxerant. Quadam die vehementissime orabat in peccatores diuturnis immersos voluptatibus; et quo magis moveret animos, orationem repente volvit ad incertum hominem, quem casu voluit appellare Joannem a Deo, ut potuisset Titium, aut Sempronium. Postridie cum sederet in sacro subsellio, videt ad se venientem quemdam, qui genuflexus, et maximis doloris significationibus, accusare semet ita continuo coepit: *Joannes a Deo mihi nomen est, ac sum omnino ille, quem in hesternae concione appellasti, et cujus corruptos mores, ac multa scelera, nullo praetermisso, mirabiliter descripsisti.* Post haec vero, legitime apertis conscientiae plagis omnibus, oppido probabilem dedit spem perfectae sanationis. Atque inde non cessabat a laudando Numine Michael ob fortuitam appellationem, quae tantum illi misero emolumentum attulerat. Locum pro concione delegerat festo quodam die non longe a taberna, ubi

ubi potatores conveniebant ad ebrietatem; cum inopinato eduxit papyraceas imagines, quas puerulis aliquot ea distribuit conditione, ut suam unusquisque manu gestans, modesti, ac silentes tabernam circumdarent. Quod cum pueruli mira firmitate fecissent; a periculoso loco, qui convenerant, abierunt, et desertam officinam tabernarius obseravit. Hoc autem maximum sibi lucrum Orator arbitratus est; cum ab ejus mente nunquam excideret illustre Lojolae documentum, qui vota sua, totiusque vitae sudores affatim repensos existimabat, si modo posset illis efficere, ut vel noctis unius intervallo scortum a pellicatu abstineret. Ad Socium alterum primo magni jejunii Sabbato accessit homo, qui praecedenti Dominica (quae prima in Mexicanis est bacchanalium dies) cum ad pomeridianae recreationis locum, pro tempore celeberrimum, *Tlaspansa* vulgo dictum, contenderet, per viam offendit Michaellem concionantem; quem cum attente audiisset, ingemuit de vita male acta, domumque illico rediit; ubi reliquum hebdomadae spatium conclusus duravit, donec praedicto Sabbato exivit, ut immundam peccatis conscientiam sacra confessione purgaret.

Hic profecto ab sacris ejus orationibus fructus non modice fraenabat aliter opinantes; ut etiam abunde in proposito confirmabat Michaellem, cujus operum, ac defatigationum una erat meta, Deo gloriam, bonum animis procurare. Sed habemus praeterea non levia testimonia, quae

quae viro isti clarissimo favebant, ut ab instituta semita non discederet. Porro Collegii Magistratus, et summi Provinciae Praesides, quos et doctrina, et gubernandi prudentia, et castigatis moribus, et animorum charitate, et Societatis amore illustres, tam diuturno tempore habuit, et quorum voces, et nutus, quasi Divina imperia, reverebatur; in re quidem gravissima connivere non possent, si omnino credidissent, sacram eloquentiam male ab illo tractari. Quinimo quoties oppressus tetrus illis cogitationibus, quas demonstravimus, Majores consuluit; semper ab ipsis rediit confirmatus, roboratus, laudatus, et multis verbis exstimulatus, ut inceptam viam non desereret. Quid enim vero hac occasione cadere potuisset opportunus, ut a dicendi ministerio removerent hominem demississimum; siquod in ejus orationibus periculum extimuissem? Andreas Lucena, Veracruzensis, ab indolis gravitate, atque ab illibatae vitae, ac doctrinae nomine inprimis laudatus, cum Rector ad Zacatecos pro extremis Provinciae Comitibus Mexicum adventasset, ac forte transiens audiisset Michaellem in frequentissima platea dicentem ad Sanctorum omnium solemniam; maximopere demirans, et summis laudibus extollens egregium oratoris ardorem, ab supremo Provinciae Moderatore postulavit, dari sibi unum aliquem ex Sociis, in Michaelis Castilli disciplina formati, qui Zacatechis institueret sacras per urbem excursions, prorsus earum similes, quas a Michaelle in Mexicanis

P. III. R vide.

viderat ipse testis, et quas olim in Vicetinis a primaevis Lojolae Sociis legerat excitatas. Ipsi etiam Mexicano populo charus admodum, et pene supra humanam fidem acceptus erat Michael; tametsi non ejus aures blande scalperet, nec rhetoricis floribus Divinam veritatem comeret, nec sibi benevolentiam eleganti lenocinio captaret; sed in ostensione spiritus, et virtutis, Dei verbum annuntians, ea saepissime, quae sunt amara, et nimium quantum ingrata peccatoribus, inculcasset. Non aliud fere sapiebat Mexicana plebs, nisi Michaelum Castellum; nec aliud sibi credendum existimabat, nisi quod ab ipso audierat. Quaedam bona vetula, in sacro tribunali ab Augustino Carta interrogata, num fidem praestitisset periculosis quibusdam rumusculis per urbem serpentibus; ingenua simplicitate respondit: *Ego vero nihil credo, nisi quod a Deo juberi per Sanctum Patrem Michaelum edocemur.* Ad temporis modicum, recuperandae valetudinis causa, cum Vallisoletum contendisset; illum Mexicani, ex infimo praesertim ordine, desiderabant, suspirabant, ipsiusque reditum votis ad Numen urgentes precabantur: et quidam ex vili populo, cum jam prope venientem intelligerent, rhedam meritoriam sex mulis junctam conduxerunt, ad aliquot milliaria prae gaudio gestientes reducem exceperunt, et quasi triumpho in urbem intulerunt. Quidam etiam ex equestri ordine satis commonstravit, et quam magnifieret per totam urbem hujus viri Apostolatus, et quanta esset ab eo fructuum magnitudo.

tudo. Hic sane civis haud modicae auctoritatis, familiariter alloquens Michaelum: *Siquid, inquit, aliquid ad te possum, vehementer oro, atque obtestor, ut ab incepta concionandi ratione non deficias: fructus enim uberiores, quam cogitas, ab ejusmodi sacris excursionibus enascuntur. Et scias, velim, fuisse Mexici, quemdam summopere tibi, ac tuis infensum; qui te dicentem cum audire voluisset, sive illudendi, sive criminandi animo, longe alius, quam venerat, ab oratione discessit: hodie vero, postquam aperte recantaverit, quae in te, tuosque Socios insanienti similis effuderat; vix repereris in urbe amplissima, et vestri amantissima, qui vos magnificentius extollat.* Id generis laudes ab omni sexu, et ordine Michaeli conferri, passim per urbem audiebatur. Nullum vero luculentius fuit testimonium, quam ipsi collatum ab Emmanuele Rubio Salina, Mexicano Pontifice, viro primi nominis, atque unice charo Mexicanis ab universitate virtutum: hic enim et singularibus benevolentiae significationibus illum cumulavit, et saepius obtulit suos thesauros in bonum egenorum ad ejus arbitrium; quanquam Michael, mire temperans, nunquam uti ausus est hoc Pontificis animo ad largitatem propenso. Ipsius autem Apostolatum valde commendabat Rubius, grato semper animo prosequabatur, et manifestis apud omnes verbis praedicabat. In solemnibus Mariae Virginis Lauretanae precaturus accessit ad ejus Deiparae Templum, quo tempore Michael in platea, quae juxta est, consueto